

recht, alles
allegdij
stelt
voor
bren
had
u zijn
niten-
als; ik
e pro-
bije-
p wijst
e ook
e volle
erzids
eet en
entent
el van
anten-
ciflers
waarin
een
ok ook
en stu-
el geef
e tweede
Rege-
konden
brieken

Milieu
statistiek

om het
geerige-
en laatste
e 't ver-
e dat is
e dat
e der
e der Uni-

als con-
stateerde
g onder-
heden
kend —
overzicht
ten' zeer
niet dui-
lijke jaren
en cur-
laar-
jaren, is
te telling
even dit
voor den
ngen der
rootings-
niet

Univer-
dar het
om daer-
n) zich-
el wel
ring over
den ik 't
vloopen'
e, elke
ing heeft
iversiteit
af, wijst
gang aan-
paroiase'
iek, maar
aken aan
ernisw-
ogen aan
elijk aller
toestand,
n voor 't

Bakel.

meer tot
rijker en
na de
erd, dat
rondweg
aan had.
onrecht
kan geen
aan de
buiten-
na hun
rtzetten,
statistiek
een voor-
ken. Al
stuk aan-
stie niet,
de door
en pro-
ng, had-
de vraag
ig kwam,
et waren
fers door
bepaald
nooit als
eriteiten
Bakel er
redikant-
rije Uni-
aan de
dan had
i, dat de
zi, naar
het gaf
et meer
bij aan
lek voor-
gen, dat
saam te

an Prof.
de in te
nu ons

hoofdbezwaar onwederlegt bleef. Slechts twee kanttekeningen veroorloven we ons. Vooreerst verklaart Prof. van Bakel, dat hij in zijn statistiek wel degelijk de kandidaten in de Theologie heeft meegerekend. Dit nu kunnen we ten stelligste tegen spreken en hier is bewijs in absolute zin te leveren. Hij zegt zelf, dat hij heeft opgeteld de nieuw ingeschrevenen + de drie voorgaande jaren, d.w.z. de studenten van vier cursussen. Nu komt het aan de Vrije Universiteit zoo goed als nooit voor (in de laatste 10 jaar was dit slechts éénmaal het geval) dat een student in het 4e jaar van zijn studie candidaatsexamen aflegt. Prof. van Bakel heeft dus op dit punt zeer stellig vergist. En in de tweede plaats verklaart Prof. van Bakel zich niet te begrijpen, dat de cijfers van het officiële verslag niet geheel kloppen met de door hem gebruikte studentenlijsten. Laten we hierop mogen antwoorden, dat ditzelfde verschil juist evenzeer voortdurend aan de Rijksuniversiteiten, waar de Rector in zijn jaarverslag telkens mededeelt, dat de door hem verstrekte cijfers niet geheel overeenstemmen met die in de studenten almanakken. Het zou te ver voeren hier, een uitvoerige verklaring van dit verschijnsel te geven. Natuurlijk is het getal studenten altoos vlottend; er komen telkens nieuwe bij, en er gaan andere af door examen te doen. Het hangt er dus van af, op welk tijdstip van het jaar de lijst vastgesteld wordt; een lijst in September vastgesteld, zal er anders uitzien dan in Januari. Maar deze verschillen zijn betrekkelijk gering en geven zeker niet het recht om de officiële cijfers, zoals Prof. van Bakel doet, voor minder betrouwbaar te verklaren.

Ten slotte willen we gaarne de uitdrukking, die in ons vorig artikel stond, dat de statistiek van Prof. van Bakel geen eerlijk spel was tegenover de Vrije Universiteit, terugnemen. Ze bedoelde niet anders te zeggen, dan dat door deze statistiek aan de Vrije Universiteit geen fair play gegeven was, omdat zij in dezen wedloop met de andere Universiteiten te zwaar belast was geworden. Maar de bedoeling was geen oogenblik, Prof. van Bakel van onrechtelijkheid te betichten; we waken zelf aan het slot van ons artikel die gedachte zoo beslist mogelijk af.

Hiermede meenen we, dat deze kwestie is afgedaan. Langer dit debat voort te zetten, zou te veel van het geduld onzer lezers vergen.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangen van de familie ten H. te Hilversum f 20; van S. S. munt- bijzet van f 10.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, voorzitter.

Uit de Pers.

De *Waardeerend* driift intwat den spot met de wijze, waarop de modernen den laatste tijd bezig zijn hun eigen lof te bezingen. Zoo noemde een hunner voornamen het vde room van de Kerk. De *Waardeerend* zegt er dit van:

De modernen zijn in den laatste tijd druk bezig geweest om met kracht van woorden eigen lof te zingen. Zij zijn eene van de meest religieuze men- schen, die trouwachtig leden der Kerk, en de beste predikanten zitten in den modernen hoek. Indien het er dan ook eens toe komen moest, dat de inrichting der Hervormde Kerk zoo werd, dat er geen plaats meer was voor de modernen, zou — zou zeggen de vrijzinnigen zelf — die Kerk het beste deel verliezen. De meest religieuze leden der Kerk zouden dan afgesneden worden; de beste predikanten zouden dan worden buitengesloten.

't Zou voor de Hervormde Kerk de grootste ramp zijn!

't Zou dan in die Kerk de dood in den pot worden!

De faaienza zouden overblijven. De aanwachten zouden dan het grootste element vormen. De 'rooms' zou dan van de mek zijn, en van het overblijvende zou dan worden getuigd, dat het minder waardig is.

't Is al zoo jammer, dat er jaren geleden, toen er vele vrijzinnigen uit de Herv. Kerk zijn uitgegaan, reeds zoveel 'rooms' afgescheept is; welke 'rooms' nu aan de kleinere Kerkengemeenschappen is deel gevallen. Dat af nu bij de Remonstranten, de Doopgezinden enz.

Nee — dat er in 1834 en 1886 duizenden uit de Hervormde Kerk zijn heengegaan, dat betreurt men niet.

't Lichte op. Och dat er morgen aan den dag, nog maar meer van die *gerefomde*dingen. Die onrustmakers kan men minen als kiespijn!

Maar wel, we, als de slag eens viel, dat de modernen moeten heengaan. Wat zou dat vreeslijk, vreeslijk jammer zijn!

Zoo redeneerde ongeveer Dr. Niemeyer van Bollaard, de hoofdleider van de vrijzinnig Hervormden. Bij welke room-zoerij hij een weinig in conflict is gekomen met 'n buurman, die hoofdredacteur van het niet-officiële gedeelte van de *Kerkelijke Courant*.

Die had het ook over room. Maar over anders room dan Dr. Niemeyer. Waarbij deze laatste strak en stijf bleef beweren, dat hij den echten room had.

En och, arme, als twee buren twisten, dan hoort men wat!

Want noemde Dr. Niemeyer de vrijzinnigen den 'rooms' van de Kerk, daar steeft de hoofdredacteur van de *Kerkelijke Courant* van wal en schrijft dan:

'Ouder vrijzinnigen, in en buiten de Kerk, zijn ongetwijfeld vele ernstige, waarlijk godvruchtige menschen, maar het kan toch ook niet ontkend worden, dat 'jan Rap' onder hen maar al te veel ook nog gevonden wordt; dat 'vrijzinnig' of 'modern' zijn, helaas bij vele menschen vrij wel gelijkwaardig geacht wordt met onverschillig of godsdienstloos.' (*Kerkel.* 15 Oct. 1915.)

Wat vinden we erlijk van de *Kerkelijke Courant*, om dat maar eens te zeggen; wat natuurlijk van men's betoekenis is, dan dat wij dat zouden neerschrijven. Omdat het nu uit een boek komt, waar men de vrijzinnigen door en door kent en heusch niet onnodig eenig kwaad van hen zeggen zal. Integendeel, waarvan we veilig kunnen geloven, dat men de dingen liefs zo zacht mogelijk zegt, als er iets aan te merken valt.

Van 'de rooms' van Dr. Niemeyer blijft intus- schen zoo niet veel over.

En als we zo zelf onze oogen en onze ooren den kost geven, dan moeten we ook zeggen, wat be- staat het leger van 'de vrijzinnig-Hervormde' voor een groot deel uit onverschilligen; voor een

groot deel uit menschen, die er geen godsdienst meer op na houden.

Zeker, men is *anti* de orthodoxen.

Maar wat men zelf is voor een groot deel? Onverschillig, godsdienstloos; hoogstens materi- alist; levende bij de zichtbare dingen; die genot en voordeel geven. Maar hooger komt men niet.

Dat is ook een vrucht van het berooven van de gemeenten van de rechte prediking naar het Woord!

Daar brengt de moderne levensbeschouwing toe. Men ontneemt den mensch alles wat naar hoe- gere dingen uitgaat. En men laat den mensch bij het koude materialisme zitten; men veroorlooft, dat de mensch in onverschilligheid wegrijkt in godsdienstloosheid vervalt. Men moet maar eens in echt-moderne streken van ons Vaderland komen!

't Is in-droevig.

Niet minder belangrijk is, wat de *Waardeerend* opmerkte naar aanleiding van de Studenten- statistiek door Prof. van Bakel gepubliceerd.

De achteruitgang van het aantal studenten in de Theologie aan de Rijksuniversiteiten, schrijft de redactie vooral daaraan toe, dat uit de ethische kringen geen studenten meer komen studeeren.

Het lust ons niet een onderzoek in te stellen naar de kosten, die al deze verschillende faculteiten voor 's lands kas veroorzaken. Wij kunnen ook zonder accurate becijfering wel begrijpen, dat in verhouding tot het aantal studenten de uitgaven zeer hoog zijn, zoodat elke theoloog, die wordt af- geleverd, een vrij groot bedrag aan de publieke kas heeft gekost. Dat nu rijks inrichtingen groote bedragen vorderen, is op zichzelf beschouwd niets bijzonders. Het rijt heeft belang bij het aankweeken van wetenschappelijke mannen op allerlei gebied.

En al meenden wij, dat een gansch andere positie der theol. faculteiten aan de Rijks Universiteiten gewenscht en noodig is, dat het Rijk bij het onderwijs, speciaal het H. O., groote bedragen volegt, sprekt van zelf, dat geldt voor alle faculteiten zonder onderscheid en hangt samen met de cultuurtaak van den staat. Maar dat de gemeente Amsterdam groepen zoo zijn rijk ook te doen, is minstens aan redelijken twijfel onderhevig. Het is niet wel in te denken, dat de stad Amsterdam de roeping zou hebben zich jaarlijks de uitgaven van vele duizenden guldens te getroosten om predi- kanten te kweken voor allerlei grotere en kleinere kerkengemeenschappen. Want dit is toch ten slotte het eenige praktische doel der theol. faculteiten.

Wat echter uit deze gegevens blijkt is, dat de achteruitgang van het aantal dergenen, die theologie studeeren, zeer groot is en bedenkelijke afmetingen gaat aannemen. Toen Prof. Noordel benoemd werd, stelde men het voor alsof de vermindering het gevolg was van het feit, dat deze geleerde niet tot de Herv. Kerk behoorde. Toen Prof. Obbink benoemd werd, zeide men, dat nu wel spoedig het aantal sterk zou klimmen. Maar de ervaring was gansch anders. Zij leert dat heel die vermindering van theologische studenten met die benoemingen in geen enkel opzicht samenhangt. Ondanks het feit, dat de ethische richting de instelling van Da. van Dijk tot hare beschikking heeft en daarmee een niet te onderschatten kracht voor de fctelijke recrutering van Dominies, is de daling steeds doorgegaan.

Wat echter van nog meer belang moet worden geacht, dat is het verschijnsel, dat de daling van het aantal theologische studenten bijna geheel ten laste komt van de ethische richting. Daarom vooral blijft de Dierische faculteit. Die kringen, die jaarlijks een groot aantal van hunne zonen als student diens de ethische richting, beginnen blij- baar daarmee op te houden. Te verdoeren behoeft zulks niet, wij de ervaring leert, dat de gemeenten hoe langer hoe minder van ethische predikanten gediend blijven. Moderne proponenten kunnen era plaats krijgen, en naar gereformeerde proponenten is dringend vraag. Zouden zij er zijn hebben zij een dikwijls aanmerkelijk getal beroepen. Alleen de ethische heeren schieten of over of zijn, blijde, nu lang wachten om heel klein plaatsje te bemachtigen. Er zijn er dan ook, die het wachten moede, zich reeds tot een anderen maar des leevens hegeven, voordat zij nog de gelegenheid hadden den berderstaf op te nemen.

't Is dan ook een merkwaardig verschijnsel, dat hoewel het aantal theol. studenten nu sterk vermindert is, dit niet gered kan worden van het aantal gereformeerde studenten. Het aantal der jongelui, die zich tot de gereformeerde levens- opvatting getrokken gevoelen, is veel grooter dan in de dagen, toen de theologen bij honderdallen geteld werden. Dit is zeker een verblijdend teken des tijds, ook al kan niet ontkend, dat het aantal nog veel grooter zal moeten en kunnen worden.

Indien wij genoeg gereformeerde proponenten hadden, zou daarmee reeds veel gewonnen zijn. Gereformeerde proponenten en nameijk, niet alleen in den zin van formalistisch gereformerd, omdat de gemeenten gereformeerde predikanten vragen, maar gereformeerde proponenten, die God vreesen en dus waanzicht uit het gereformerd beginsel leven. Doodprekers en doodbidders hebben de gemeenten niet noodig, maar er is groote behoefte aan bewust gereformeerde mannen, die de kennis van de gereformeerde levens- en wereldbeschouwing in de gemeenten kunnen opbouwen en het Woord Gods als een levend Woord verkondigen.

En om nog een derde citaat uit dit altoos lezenswaardige blad aan te halen, geven we hier eveneens, wat de *Waardeerend* over haar eigen kerkelijk standpunt schrijft:

Wij kunnen ons best begrijpen dat dese of gene, mischien nu voor 't eerst *De Waardeerend* onder de oogen krijsend, zich afvraagt wat nu toch eigenlijk het kerkelijk standpunt van de mannen van den Geref. Bond is.

We willen trachten in een kort stukke er iets van te zeggen. Met bewahtheid verklaren we, dat er tusschen den Geref. Bond en de Confessionale Vereeniging een groot onderscheid is. We zijn vol- strekt niet tevreden met een z.g.n. Volkskerk. We vragen en blijven vragen naar een Gereformeerde Kerk, d.i. een Kerk, die zich in hare belijdenis en organisatie onderwerpt aan Gods Woord. We houden vast aan dat ideaal: een Gereformeerde Kerk en een Gereformeerde kerkelijk leven in over- eenstemming met Schrift en Belijdenis. Naar dat einddoel richt zich ons oog en we willen staan voor de beginselen, die we van God uit Zijn Woord hebben geleerd, door onze Vaders zoo duidelijk en breed uiteengezet in Confessie en Kerkorde, gelijk ook in allerlei geschrift over leerstellige en kerkrechtelijke kwesties.

Betere formules binnen het kader van het vige- rend reglement onder de huidige kerkelijke organi- satie, kunnen daarvoor van nut zijn. En elke actie die door wijziging in de reglementen aan een ge- zondere ontwikkeling van het kerkelijk leven kan goede komen, hebben we natuurlijk als gere- formeerden te steunen.

Maar in geen geval wenschen we uit het oog te verliezen, dat het einddoel niet is en nooit mag zijn 'wijziging in dere of gene formule, waarbij gansch de actie beperkt zou worden tot het regle- mentair gebied, met handhaving van de tegenwoor- dige kerkelijke organisatie.

We moeten blijven eischen: het herstel van een gereformerd kerkelijk leven in overeenstemming met Gods Woord en onze belijdenis.

Met minder mogen, kunnen en willen we ons niet tevree stellen.

Daarbij willen we de kerk niet prijs geven, maar wenschen in wegen te gaan, die leiden kunnen tot haar vrijmaking en herstel, opdat zij, staande op eigen fundament en eigen terrein, onder de heer- schappij van haren Koning, zich openbare zoals de kerk van Christus zich hier te lande naar Gods ordinantie heeft te ontplooien.

En niet dit ons hoog ideaal voor oogen wenschen we gaarne alles te doen, wegen en middelen daar- toe overig te gebruiken en volstandig te bewande- len, om te komen tot verwerkelijking van ons ideaal.

Een z.g.n. Volkskerk is dus ons ideaal niet. Een Vereeniging van elk wat wils ook niet.

Eenig en alleen lokt ons en wenkt ons als ideaal een Gereformeerde Kerk, met belijdenis en organisatie naar den Woerde Gods, dat inners voor allen tijd steeds de eenige en beste regel blijft voor leer en leven. Om dan te mogen aanschouwen dat die Gereformeerde Kerk zich openbare in een gerefor- meerd kerkelijk leven, door den Heere gezegend en tot zegening geroepen.

Want we gelooven vastelijk, dat, wanneer de Herv. (Geref.) Kerk zich weer onder de heerschappij mocht komen stellen van haar eenigen Koning, om te leven in overeenstemming met Gods Woord en hare belijdenis, zij dan ook, krachtig door inner- lijke levenskrachten, mede zal werken tot verdieping van het gansch leven der natie, waarsteel met goddelijke kracht en heiligen moed om de volkeziel weer te brengen onder het licht van Gods Waar- heid, welke tot alle dingen nut is, daarbij ook het Evangeliewoord willende uitdragen onder Jood en heiden en Mohammedaan.

Officiële Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons uit Apeldoorn: Vrijdag sprak alhier de heer Jan van Over- steeg, daartoe uitgenoodigd door het Comité voor de Vrije Universiteit.

Nadat Dr. A. Boekennoogen de samenkomst niet gebed geopend had en kort het doel daar- van had uiteengezet, werd door den spreker gewezen op het verband, dat in het Sabbats- gebed was gelegd met het onderhouden van scholen.

Sommigen meenen, dat in Zondag 38 aan 'de Kerken het onderhoud der scholen wordt opgedragen. Bij nauwkeurig lezing blijkt dade- lijck, dat zowol het onderhouden van kerke- dienst, predikant en scholen den belijders van den Christus tot taak is gesteld; zij komen dit gebed dus niet geheel na, zoo die taak op andere wijze wordt vervuld.

God gaf ons Zijn Woord, opdat wij Hem zouden kennen. De overheidsscholen kunnen niet dienen tot het kennen van God. Daarom werden vrije scholen opgericht; daarvoor mocht ook de Vrije Universiteit dienen.

Behalve dat de openbare Universiteiten zich over het algemeen stellen tegen Gods Woord, zijn zij al sedert lang ontarda in vakscholen, zoodat zelfs mannen als Prof. van Hamel po- gingen willen aanwenden om een Universiteit op te richten. God gaf ons volk een Universi- teit, die daarom vrij is, omdat zij gehoude is aan Gods Woord.

Wel wordt hier tegen ingebracht, dat zulk een wetenschap niet vrij is, maar men kan even- goed beweren, dat een vlech niet vrij is, omdat zij niet buiten het water leven kan.

Jammer dat nog zoovelen onder de belijders des Heeren allerlei bezwaren maken, ja zelfs aan de Vrije Universiteit het recht ontzeggen om predikanten op te leiden. Zij meenen dat aan de Kerken en niet aan een vereeniging Gods Woord is toe te bevoor. Spreker betreurt deze dwaling, omdat men hierdoor niet alleen de Vrije Universiteit bestrijft, maar zich ook stelt tegen de besluiten der Kerken in Synode genomen.

Andere achten het voorzigtiger om de Kerken met de opleiding van predikanten te be- lasten, omdat de universiteiten 'alle eeuwen door' de Kerken hebben bedorven.

De geschiedenis leert vaak het tegendeel. Luther is aan een Universiteit opgeleid. Calvin eveneens, en heeft zich zelfs tegen de schol der Kerk moeten verzetten.

Ook de overpriesters en schriftgeleerden had- den hunne scholen, maar deze hebben de Apo- stelen vervuld.

Tegen de wijze waarop hooggeleerden worden benoemd, wordt van meer dan een zijde be- waar ingebracht. Bij nauwkeurig onderzoek blijft ook van dit bezwaar niet veel over. Spr. herin- nert aan eenige benoemingen door den Amster- damschen Gemeenteraad en durft daarna niet vrijmoedigheid staande houden, dat de wijze van benoemen aan de Vrije Universiteit veel meer waarborg oplevert dan die aan de open- bare hoogescholen.

Van de aangeboden gelegenheid om van ge- dachten te wisselen, werd geen gebruik gemaakt.

Door den Spr. werd ook berinnert aan de samenkomst te Dieren op 20 Januari a.s., waar de Hooggeleerden Dr. J. Riddervos van Kampen en Dr. F. W. Gronheide van Amsterdam, het woord zullen voeren. De leden van het comité zullen vóór dien tijd de broeders in Apeldoorn c.a. bezoeken, ter verkrijging van verhooging van contributie en om nieuwe contribuanten te winnen.

Moge hun werk rijke vruchten dragen, opdat zij op den aanstaanden Universiteitsdag een belangrijke verhooging van inkomsten aanbrengen.

De classis Gouda heeft in hare buitengewone vergadering van 7 Dec. j.l. preparatoir geexamineerd den heer J. A. Verhoog, cand. aan de Theol. school, en hem met algemeene stemmen bevoegdheid verleend om te staan naar den Dienst des Woords en der sacramenten in de Geref. Kerken in Nederland.

Namens de classis voornemend: Dr. JOH. S. LANGEN, *præses*. Dr. P. VAN HOVEN, *scriba*.

Kort verslag van de vergadering der classe Zwolle, gehouden 11 No- vember 1915.

Moderator Dr. J. Hanna, Præses: Dr. K. Schilder. Scriba: Dr. Westerbeek van Eerten, Assessor.

Na 't zingen van Ps. 89: 7, en 't lezen van Ps. 97, wordt de vergadering met gebed geopend door den Præses.

De Præses spreekt de blijdschap der verga- dering uit dat Dr. Sluis mocht bedanken. De Kerken van Zalk en Oldemarkt worden geluk- gewenscht dat ze een Dienaar ontvangen. Dr. Schilder wordt wijsheid toegebeden met het oog op de roeping die hij heeft ontvangen naar Soemba.

Den B.B. Dr. Wielenga en Dr. Brouwer wordt deelneming betuigd met het overlijden hunner moeders.

De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

Dr. Douma en Dr. Osinga wordt opgedragen de credentiebrieven na te zien.

Alle Kerken zijn tegenwoordig. Kamperven is door een Diaken vertegenwoordigd. Hij ont- vangt keuramen.

De heer W. Steenberg, Cand. aan de Theol. School, wordt preparatoir geexamineerd en met alle stemmen tot proponent bevorderd, en dijs beroepbaar verklaard.

Een schrijven van de Deputaten der Gen. kas art. 13 K.O. wordt gelezen en zal de volgende vergadering behandeld worden.

De stukken van Dr. Koolstra, beroepen predikant van Zalk, worden geappröberd.

Verslagen van de kerkvisitatie worden voor- gelezen en geven aanleiding tot enkele opmer- kingen.

Dr. Schilder deelt mede, dat van verschillen- de kerken is ingekomen f 109.24 voor Rheine.

Vacuatur-beurten worden geregeld, zoo lat Kamperven, Langelag, Blokzijl en Stad-Vollen- hoven bediend worden door Dr. Elzenga, Dr. Sluis, Dr. Hanna en Dr. Brouwer 28 Nov. e.k., dezelfde kerken zullen 19 Dec. bediend worden door D.D. Schoormakers, Wielenga, Bosch en Westerbeek van Eerten, en 23 Jan. 1916 de eerste 3 genoemde kerken door de D.D. Koolstra, Veder en Visser. Wilsum zal gediend worden 14 Nov. door Dr. Gispin, 19 Dec. door Dr. Eskes, 23 Jan. 1916 door Dr. Oompa.

Een der kerken, die hulp vraagt met het oog op de beroeping van een predikant, zal door de beide Deputaten voor Hulpbehoevende Kerken bezocht worden, om de e.k. vergadering te dienen van advies.

Een Kerk wordt advies gegeven. De Zendingssuperintendent doet mededeelingen. Roepende Kerken zullen zijn die van Ambl- Vollenhove, Praeses zal dan zijn Dr. Eskes.

De korte notulen worden gelezen. De Assessor doet het dankgebed, waarna de Praeses de vergadering sluit.

Op last der Classe, J. J. WESTERBECK VAN EERTEN, *Assessor*.

Buitenland.

Turkije, Armenie. Het bericht, dat er duizenden bij duizenden Armenische Christenen door de Mahomedaansche Turken vermoord werden, heeft in breede kringen ontroering en verontwaardiging gewekt. Later werd gemeld, dat de Armeniers tegen het Turkische gezag in opstand gekomen waren, zoodat het vermoeden voor de hand ligt, dat de Turken vele Armeniers gedood hebben om de orde te herstellen.

In het *Kirchenblatt für Württemberg* lezen wij het volgende, dat over het een en ander licht verspreidt. 'Dat land, met zijn rusteloos bewogen en daarom niet zonder eigen schuld voortdurend lijdend volk, heeft bij ons altijd deelneming gevonden'. Aan het te Berlijn (Warneck) verschijnt *Allgem. Missionszeit- schrift* van September, ontleenen wij het volgende: 'Daar onze dagbladen in deze dagen bijzonder over Armenie handelen, houd ik het voor mijn plicht, een woord tot opheldering van den toestand in het Oosten te geven. Tot beter verstand dan is noodig te weten, dat toen in 1908 een constitutionele Turkije werd ingevoerd, het Armenische volk dacht, dat beter dagen voor hen in uitzicht waren. Toen negen maanden later, in het voorjaar van 1909, de vreeselijke moorden in West-Klein-Azië uitbraken, die bijna aan 30,000 Armeniers het leven kostten, gaf het Armenische volk alle hoop, dat ook daarmee verbetering van zijn lot komen zou, op. In het vlijet Wan is gedurende een reeks jaren een sterke Armenisch-revolutionaire strooming op te merken, die door het genahurde Rusland gesteund werd. Rusland zette tegelijk de Koer- den op; het was er dat land om te doen, de provincien zowol door den opstand der Koer- den als door het revolutionaire drijven der Armeniers in zulk een toestand te brengen dat er aanleiding bestond tot ingrijpen.

Toen de Russen opmarcheerden, hebben vele Armenische benden zich bij hen aange- slooten. Terwijl het den Turkischen militairen en den Koerden gelukte, de Armenische bevol- king neder te werpen, slaagde men in de stad Wan niet. Daarheen waren de revolutionairen getrokken, het Armenische andersdief had men in een vesting veranderd. Toen ten slotte de Russische troepen in de nabijheid van Wan gekomen waren, moest het Turkische leger af- trekken, waarop tot het binnentrekken der Russen vollagen anarchie heerschte...

In de westelijke steden heeft zich een klein deel der Armenische bevolking tegen de Turkische overheid verzet. Door Franschen invloed en Engelsche voorspiegelingen, waarnaar een deel der Armeniers maar al te gretig luisterde, ge- loofde men, dat nu de tijd der bevrijding aan- gebroken was. Als straf heeft de Turkische regering de overbrenging van de bevolking van die streek naar andere plaatsen bevolen, waardoor een groot aantal onschuldigen met de schuldigen lieden moeten.

De Amerikaansche congregationalistische *Herald* heeft over den toestand in Armenie op gelijke manier geschreven. Zakelijk staat in dit bericht hetzelfde wat wij hierboven mede- deelden; daar mededeelingen van zendingen, ontbreken, kon het niet anders zijn. Opmerkelijk is, dat de Amerikaansche zendingaleiding gelden naar Armenie zenden kon. Naar Amerika uitge- weken Armeniers zorgen, dat de gaven in handen hunner landgenooten komen. Reeds zijn 163,000 dollars, dus meer dan 4 tonnen goud, door hunne handen gegaan. Dat de Amerikanen den Turken de nederlaag en den Russen de over- winning toewenschen, kan men uit het bericht opmaken. Wij wenschen en bidden dat het den Heere behage aan het zwaar berochte volk der Armeniers uitkomst te geven.

GEMENGD NIEUWS

Blidende *Staatsheden*. De president der Vereenigde Staten van N.-Amerika heeft, toen hij eenige ma- den, gelden met zijn ministers vergaderd was om te beraadslagen over een netelige kwestie, ge- regd, dat hij niet wist wat zijn raadsleden bij zulke gelegenheden deden, maar dat hij gewoon was, eerst tot God te bidden. Hij heeft daarop ge- knield een gebed uitgeproken.

Van Lincoln, een zijner voorgangers in het Witte Huis, moet de historie, dat toen er in den Ame- rikaanschen burgeroorlog een veldslag zou geleverd worden, bij een dag lang met den predikant Ward Beecher in het gebed met God heeft geworsteld om de overwinning der Federale strijdmacht. Uren lang waren de president en de predikant in het gebed, en groot was hunne blijdschap en dank- baarheid, toen de tijding kwam dat een beslisse- nende overwinning was behaald; welke overwinning leidde tot vrijmaking van alle slaven in de Ver- eenigde Staten.

Washington, de eerste president der republiek, was een man des gebeds. Bij het begin van den bevrijdingsoorlog vermaande hij de soldaten om hun vertrouwen op God te stellen, en toen N.-Amerika zich van Engeland vrij gevochten had, noodigde hij zijn medeburgers uit om hunne dank- baarheid aan den Allerhoogste te betuigen voor de behaalde overwinning.

De presidenten Ulysses Grant, Mc. Kinley en Garfield waren eveneens mannen die de kracht van het gebed kenden. Van Garfield wordt ver- haald, dat hij eens als student met eenige college- kameraden den nacht op een bergtop doorbracht. Toen het geselschap zich gereed maakte om te gaan slapen, zeide Garfield: 'Jongens, het is mijn gewoonte een knuppel te lezen en te bidden vóór ik naar bed ga. Zullen wij het te samen doen?' Met goedvinden van allen deed de toekomstige president daarop een gebed. Gedurende zijn ge- heele loopbaan, toonde de held 'Van Log-Cabin naar het Witte Huis', en man te zijn, die in het gebed kracht zocht voor het vervullen van zijn zware taak.

Een godsdienstafdeling onder geweer. Van een klein dorp aan de Duitsch-Russische grens dat door den oorlog gedeeltelijk verwoest werd, lezen we onlangs het volgende verhaal, door den predi- kant van dat dorp verteld. De predikant verhaalt hiervan o.m. het volgende:

'Wij waren al sedert eenigen tijd ons leven niet meer zeker, maar zoo nabij den dood als we dien eenen dag zijn geweest, dien dag van schrik en ellende voor ons dorp, was nog nimmer gebeurd.

Des morgens vroeg had, als gewoonlijk, een voorpostengevecht plaats tusschen onze wehrlieders en de Russen.

De onsen hielden zich dapper, en de Russen moesten over de grens terug. Ze zouden ons nu het verdere van den dag wel met rust laten, dacht ik en liet daarom bekend maken, dat we om 10 uur godsdienstafteening zouden hebben. Bovendien had ik de omgeving vooral zag door boden laten verkennen, die berichten, dat in den geheelen omtrek geen Konak was te zien.

Nauwelijks waren we echter begonnen, of ik zag door de ruiten van over de grens ruiters naderen. Zeven hunner bleven op de heuvel staan. De anderen, ongeveer twintig, kwamen dorpwaarts. Vlak tegenover de school hielden zij halt. Uit vrees voor hen gaf ik maar geen vers op te zingen. Ik las een psalm voor, sprak een gebed uit en begon vervolgens de prediking.

Daar viel een schot — een ruit rinkelde, dus zij schoten op ons.

Om een paniek te voorkomen, ging ik kaln met mijn prediking door. Intusschen hield het schieten aan. De Russen openden een vreeselijk gevecht.

't Was om het van schrik te beschrijven. Het gekletter der geweren, het fluiten der kogels, — nooit zullen we het vergeten. 't Klinkt mij nog in de ooren.

Met inspanning van alle krachten bracht ik de prediking ten einde, en verzocht toen mijn ge- meente — 't waren er zeventig — naar te knielen en God om bescherming te smeeken. Twee uren hebben we daar onder het voortdurend snel- vuren van de Russen op de knieën gelegen, in stom gebed verzonken.

Geen kogel drong tot ons door; deels kwamen ze in het dik terecht, waardoor de panten op den grond kletterden; voor een ander deel futen ze langs het gebouw heen.

Daar kwam plotseling een meisje hennenvliegen met de boodschap: Alles in het dorp staat in brand!

Nu was een paniek onvermijdelijk, zou men denken. Maar nee. Het gelukte mij, dank zij ook het flinke optreden van enkele mannen en vrouwen, de schare rustig te houden, en duidelijk te maken, dat buiten dood en verderf ons wachten.

Wij waren verloren, indien God geen uitkomst gaf. En nogmaals gingen wij op de knieën. 't Verzoekt een ieder zich voor den dood gereed te houden en den Almachtige te smeeken om erbarmen en genade.

Toen kwam er over ons 'n stemming, die men zelf doorgemaakt moest hebben, om te te verstaan. Ze laat zich niet beschrijven. Na den angst voor den dood dacht een wonderbare vrede in onze ziel. En nauwelijks had ik na het gebed het lied opgezegt:

Als 'g in nood g